

6. Недюха М.П. Правова ідеологія у контексті парадигми українського державотворення / М.П. Недюха // Трипільська цивілізація. – 2012. - №8. – С. 11-15.

**Доцент кафедри теорії та історії
держави і права Національного
педагогічного університету імені
М. П. Драгоманова, к.ю.н.**

Шитий Станіслав Ігорович

ІСТОРИЧНІ УРОКИ ВИБОРУ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ПРІОРИТЕТІВ ПРИ РОЗБУДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

На сьогоднішній день Україна відзначила свою двадцять п'яту річницю як незалежна держава. За останнє століття, термін у двадцять п'ять років є найдовшим періодом існування української державності після її успішного відновлення. Як і сто років тому, Україна здобула незалежність не у кривавій збройній боротьбі, а внаслідок розпаду чергової нежиттєздатної російської імперії. Але усі минулі спроби відновлення України як незалежної держави зазнали невдачі внаслідок багатьох зовнішніх і внутрішніх чинників. Якщо зовнішнім чинником завжди була військова агресія іноземних держав, то внутрішнім – глибока суспільна і політична криза викликана, в тому числі, і неправильним визначення політико-правових пріоритетів.

Так на початку ХХ ст. Україна відродилася в складі одразу двох українських національних держав – як Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР) і як Українська Народна Республіка (УНР) на чолі якої стояла Українська Центральна Рада (УЦР), що була аналогом сучасного українського парламенту. Якщо ЗУНР впала під тиском зовнішніх чинників, у жорстокій збройній боротьбі, то причини падіння УНР, окрім іншого, полягають також і невірному визначенні політико-правових пріоритетів.

Як відомо, час існування УНР був досить невеликим, з 17 березня 1917 р. тривав організаційний період під керівництвом УЦР, а 7 листопада 1917 р. республіку було офіційно проголошено і вона проіснувала до 29 квітня 1918 р., тобто трохи більше року. За цей період УНР оформилася як держава з усіма відповідними атрибутами і звичайно визначилася з пріоритетами. Характер цих пріоритетів дозволяє зрозуміти досягнення УНР у певних галузях і невдачі в інших. Наприклад варто звернути увагу на стан освітньої справи в Україні перед останнім наступом більшовиків на Україну в січні 1919 р., переглянемо тут статистичні дані про нижчі та середні школи на кінець 1918 р. Якщо напередодні Першої Світової Війни ситуація в освіті була досить складною - за різними даними, до 80 % селян були малоосвічені або неосвічені взагалі, в той час як у містах ситуація була кращою: освіту мали до 50 % населення, а на Харківщині – майже 60 % [1, с. 266]. То результати роботи урядів України періоду визвольних змагань по виправленню згаданої вище ситуації говорять самі за себе.

Щодо високих шкіл, то українською владою за два роки було відкрито українські університети в Києві та Кам'янець-Подільську, Український історично-філологічний факультет у Полтаві, Українську академію мистецтв у Києві та Педагогічну академію в Києві [2, с. 380]. Тобто одним із основних пріоритетів керівники УНР обрали саме розбудову освіти.

З іншого боку можна поглянути на стан іншої, здавалось би провідної, галузі – збройних сил УНР. Підвалини Армії УНР були закладені 1917р. після краху російського царизму за умов бурхливого зростання національно-визвольного руху в Україні. Ідея відновлення її державності здобула підтримку серед солдатів-українців російської імперської армії. На початок 1917 р. із 6 млн. 798 тис. особового складу діючої армії і 2 млн. 260 тис., які перебували у запасних частинах, українці становили 3,5 млн. Однак, виходячи з концепції автономного статусу України у складі Росії та перебуваючи під впливом пацифістських настроїв, УЦР вважала, що регулярні збройні сили їй не потрібні: їх має замінити народне ополчення (народна міліція). Лише радикально налаштовані самостійницькі кола, речником яких виступав М. Міхновський, одразу висунули вимогу повної державної незалежності України й рішуче виступили за організацію боєздатної регулярної української армії. З їхньої ініціативи 22 і 25 березня 1917р. у Києві створено

організаційний комітет з формування Українського війська і Український військовий клуб імені гетьмана П. Полуботка. Появу цих організацій та їхню діяльність серед солдатів-українців російської армії можна вважати першим кроком у створенні майбутньої армії УНР. Навесні 1917 р. національно-визвольна боротьба охопила широкі верстви солдатів-українців і оформилася у так звану українізацію, тобто військовий рух за виділення із російської армії українських за національним складом частин і переведення їх на територію України. У квітні виникла перша така частина – перший козачий полк імені гетьмана Б. Хмельницького (3,5 тис. бійців). Важливу роль у закладанні підвалин Армії УНР зробили Перший (18–21 травня) та Другий (18–23 червня) всеукраїнські військові з'їзди. Тут були створені вищі військові установи – Український генеральний військовий комітет (УГВК) на чолі з С. Петлюрою та Всеукраїнська Рада військових депутатів, а також висунуто вимогу «націоналізації армії на національно-територіальному принципі». Задля стабілізації ситуації на фронті російське командування вирішило скористатися дисциплінованими українізованими частинами й у липні 1917 дало офіційний дозвіл на українізацію окремих корпусів. Найуспішніше була проведена українізація 34 армійського корпусу під командуванням генерала П. Скоропадського. Він був перейменований у 1-й Український і вже восени нараховував 40 тис. осіб. Загалом чисельність особового складу частин, у яких була завершена українізація, становила близько 440 тис., із них 240 тис. дислокувалося в Україні. Після проголошення 20 листопада 1917 УНР український уряд підпорядкував собі розташовані на території України армійські командні структури російської армії, південно-західний та румунський фронти об'єднав у єдиний Український. У листопаді було створено Генеральний штаб на чолі з генералом Б. Бобровським. До складу уряду УНР – Генерального Секретаріату увійшов Генеральний секретаріат з військових справ під керівництвом С. Петлюри, що виконував функції військового міністерства. Тоді ж засновано українські військові навчальні заклади для підготовки молодих офіцерів. У грудні формуються й перші суто українські, (а не українізовані) регулярні частини – Курінь Січових стрільців, Гайдамацький кіш Слобідської України, 1-й Республіканський полк. 30 грудня С. Петлюра затвердив статут Армії УНР. Через непослідовну військову політику УЦР, її недовіру до кадрових офіцерів наприкінці 1917 р. українізовані частини стали стихійно самодемобілізуватися. Однією з причин було і бажання вчорашніх селян, які складали більшість війська, повернутися до мирної праці, взяти участь у розподілі землі[3, с. 1].

Ставлення до досягнень урядів УНР є неоднозначним. З одного боку, у цей період українці заявили про свою незалежність, і саме зусиллями урядів УНР, цілком законним шляхом, було здобуто суверенітет і повну незалежність України. З іншого – цю незалежність не змогли втримати, і, не в останню чергу, через помилки урядовців УНР у визначенні політико-правових пріоритетів розвитку держави. Один із керівників Організації українських націоналістів Микола Сціборський писав про уряд УНР: «Наш провід попав до рук кабінетних і соціалістичних доктринерів, «вселюдських гуманістів», так далеких од реальної роботи і кривавої бурі життя..., безсилим істериків, психологічних і духовних дегенератів та просто дрібної «шантрапи» [4, с. 26]. Така злість українського патріота на лідерів УНР є цілком зрозумілою, адже за їхні помилки українці заплатили десятками мільйонів життів і втратою державності. Разом з тим, хоча державотворчі потуги урядів УНР і не були успішними, їх здобутки в галузі освіти заслуговують на повагу. Поштовх Української революції став настільки потужним, що інерція була досить значною. Саме досягнення урядів УНР у галузі культури і освіти стали основою для культурних успіхів доби Гетьманату, що ставилося йому в найбільшу заслугу, а також для культурно-освітньої діяльності більшовиків, що призвело до українізації на початку 20-х років.

На сьогоднішній день Україна, так само як і сто років тому, відстоює свою незалежність у збройному протистоянні з тим самим ворогом – російською державою. Під іншою назвою, але з майже такими самими гаслами російський, давайте скажемо прямо, фашистський режим точить війну проти України. Російські політики, найманці, терористи і відверті ідейні фашисти, які, наче для образи назвали окуповані ними території «народними республіками», вже не кричачись обіцяють українському народові жахливий терор і геноцид, підкріплюючи свої обіцянки звірствами на окупованих територіях. І не правий той хто вважає наче агресора можна умовити, а слова спинять сп'янілих від крові і безкарності російських бандитів. Так само як неправий і той

хто вважатиме, що у цій статті йдеться про непотрібність освіти і про перевагу над нею армії. Розвинута національна освіта і потужні збройні сили, окрім іншого, визначені пріоритетними галузями у положеннях концепції розвитку безпеки і оборони України [5, с. 3], що є абсолютно вірним рішенням.

Керівники УНР у процесі розбудови держави абсолютно правильно визначили один з політико-правових пріоритетів – освіту, але не змогли визначити другий і це, крім іншого, стало однією з основних причин загибелі УНР. Теперішнім і майбутнім керівникам Української держави корисно було б вивчити і засвоїти цей гіркий, але корисний досвід.

Список використаних джерел:

1. Субтельний О. М. Україна. Історія. / О. М. Субтельний ; [пер. з англ.] Ю. Шевчук ; [вступ. ст. С. В. Кульчицький]. - К. : Либідь, 1991. - 512 с.
2. Сірополко С. О. Народна освіта на українських землях і в колоніях : [Освітній рух за часів національно-визвольних змагань українського народу] / С. О. Сірополко // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія. - Київ : Знання, 2005. - С. 379-384.
3. АРМІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ [Електронний ресурс] / В. Є. Голубко // Енциклопедія сучасної України – 2001. – Режим доступу до статті: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=43271
4. Луб'янов І. «Наш провід попав до рук дрібної шантрапи» / І. Луб'янов // Газета по-українськи. – 2013. – № 32 (1574). – С. 26.
5. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року "Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України" // Офіційний вісник Президента України від 05.04.2016. – 2016. – № 10. – стаття 195.

Курсант 4 курсу факультету
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Штиря Олександр Дмитрович

ОСОБЛИВІСТЬ НАБУТТЯ ГРОМАДЯНСТВА ФРАНЦІЇ

В багатьох європейських країнах, зокрема і у Франції, громадянство набувається двома основними способами: народження (філіація) – найпоширеніший спосіб набуття громадянства та регулюється двома правилами: правом крові і правом ґрунту; натуралізацією – подати заяву до компетентних органів держави. Набуття громадянства приїжджим, як правило, ускладнене і супроводжується безліччю умов [2, ст. 73-74].

Особливістю набуття французького громадянства – це можливість отримати його пройшовши службу у Французькому іноземному легіоні, що є складовою частиною французької армії, котра складається з найманих вояків. Заради набуття конституційно-правового статусу громадянина Франції наші земляки готові йти на суворі випробування. Після трьох років служби можна отримати французьке громадянство. Фактично легіонер залишається іноземцем, поки не відслужив мінімальний контрактний термін. Після цього має право на 10-річне проживання у Франції. На початку служби Легіон страхує життя кожного легіонера. Легіонери мають право одружуватися, якщо відновили свою справжню ідентичність (за клопотанням, але не раніше, ніж після 1 року служби) і мають сержантське (наприклад: *sergent*, *sergent-chef*, *adjutant*) або капральське (*caporal*, *caporal-chef*; при щонайменше 7-річному контракті) звання. Старший солдат повинен мати 10-річний стаж для дозволу на одруження.

Ті легіонери, які були поранені під час виконання службової місії, отримують громадянство автоматично. У французькому законодавстві це навіть передбачено спеціальним пунктом — «*Franais par le sang vers*», що у дослівному перекладі звучить як «Француз за пролитою кров'ю» [4].